

Tässä tutkimuksessa on selvitetty minkälaisia tuen tarpeita lastensuojelun jälkihuollon asiakkailla on Päijät-Hämeen hyvinvointialueella. Lisäksi on selvitetty sitä, miten tätä tutkimusta varten tuotettua tietoa voitaisiin hyödyntää lastensuojelun jälkihuollon työssä jatkossa.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisia tuen tarpeita Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lastensuojelun jälkihuollon asiakkailla on. Tarkoituksena on myös palauttaa työyhteisössä kerätty aineisto analysoituna koherenttina tietona takaisin työyhteisöön, jotta tiedon avulla palveluita voidaan kehittää paremmiksi. Samalla tutkittua tietoa voidaan hyödyntää vaikuttamistyössä yhteiskunnallisen keskustelun jatkuvasti kiristäessä rahoitusta sosiaalialtyöltä. Jälkihuoltoa on juuri leikattu merkittävästi, kun jälkihuollon yläikäraja laskettiin 25 vuodesta 23 vuoteen.

Tutkimusaineisto on kerätty työyhteisössä toteutetun kartoituksen avulla, jonka tavoitteena oli lisätä tietoa jälkihuollon nuorten palvelu- ja tukitarpeista, erityisesti mielenterveys- ja päihdeongelmista. Kartoituksen teemat ja kysymykset on suunniteltu työyhteisössä, ja kyselyä kehitettiin vaiheittain saadun palautteen pohjalta. Lopullinen kysely on toteutettu Webropol-alustalla, ja siihen saatiin lähes 400 vastausta. Kyselyyn on vastannut Päijät-Hämeen lastensuojelun jälkihuollon työntekijöitä.

Tulokset tarjoavat yleiskuvan Päijät-Hämeen hyvinvointialueen jälkihuollon tilanteesta, eivätkä keskity yksittäisiin nuoriin. Tulosten analysointi on ulkoistettu tutkijoille, ja työyhteisö osallistuu aineiston tulkintaan ja jatko kehittämiseen.

Kyselyyn on saatu vastauksia 394 eri asiakkaan tilanteesta. Kysely oli auki kesäkuun 2024 alusta lokakuun loppuun 2024. Tutkimuskysymyksemme kannalta valitsimme analysoitavaksi kysymykset 10-19. Hyödynsimme siten ainoastaan suoraan palveluntarpeeseen liittyvän vastausaineiston.

2. Lähes puolet (46,4 %) jälkihuollon asiakkaita on saanut psykiatrisen diagnoosin, ja 39,6 %:lla on psykiatrisen hoidon tarve. Kolmanneksella (33,5 %) ei ole psykiatrista diagnoosia eikä hoidon tarvetta, ja 7,6 %:n tilanteesta työntekijöillä ei ole tietoa. Mielenterveysongelmien kartoittaminen on keskeistä asiakkaiden tuen tarpeiden arvioinnissa.

3. Terveydenhuollon tukea tarvitaan eniten mielenterveyden haasteisiin ja häiriöihin. Nämä aiheuttavat 85 prosenttia terveydenhuollon palvelutarpeista. Muita syitä ovat neuroepätyypillisuus, somaattiset sairaudet ja vammat sekä kehitysvamma. Yli puolet jälkihuollon asiakkaista jää vaille tarvitsemiaan terveydenhuollon palveluita.

4. Jälkihuollon asiakkaista 72 % on suorittanut peruskoulun. 35 %:lla on meneillään peruskoulun jälkeiset opinnot ja 20 %:lla on valmis peruskoulun jälkeinen tutkinto. Ammatilliset opinnot ovat suosituin koulutusmuoto. Koulutustaso jää matalammaksi verrattuna kotona asuneisiin nuoriin. Korkeakoulututkintoja ei ole, mikä selittyy nuorella iällä.

5. 79,7% asiakkaista asuu itsenäisesti ja 8,4% vanhempiensa luona. Eriasteisia asumiseen liittyviä tuen tarpeita on 8,4 prosentilla asiakkaista. Perusteita tuen tarpeeseen ovat neuroepätyypillisyydet (53,8%), mielenterveysongelmat (43,6%) sekä asumiskuntoisuus (43,6%). Noin kolmasosa asumiseen tukea tarvitsevista asiakkaista tulee tarvitsemaan kyseistä tukea jälkihuollon päättymisen jälkeen.

6. Valtaosa asiakkaista on yhteydessä jälkihuollon työntekijäänsä vähintään kuukausittain (40,9%) tai 2-3 kuukauden välein (67,3%). Taloudellista tukea tarvitsee 46,4 prosenttia asiakkaista. 23,3 prosentilla asiakkaista on ammatillinen tai toimeksiantosuhteinen tukihenkilö. 71,6% asiakkaista saa tukea läheisiltään ja 13,7 prosenttia kolmannelta sektorilta. Kolmasosa asiakkaista tulee tarvitsemaan tukea ja palveluita jälkihuollon päättymisen jälkeen. Merkittävin tekijä palveluiden tarpeen jatkumiselle on mielenterveysongelmat (68,4%).

7. Avoimissa vastauksissa palveluntarvetta

Aineisto tarjoaa mahdollisuuden tutkia esimerkiksi mielenterveysongelmien yhteyttä asumismuotoihin tai keskeytyneiden opintojen vaikutuksia elämän eri osa-alueisiin. Työyhteisö on toivonut kyselyn toistamista, jotta saataisiin kattavampaa tietoa lastensuojelun jälkihuollosta.

Laajemmassa tutkimushankkeessa voisi toteuttaa pitkittäistutkimuksen, jossa samoja henkilöitä kartoitettaisiin viiden ja kymmenen vuoden kuluttua. Tämä mahdollistaisi elämänsäkulun kriittisten vaiheiden ja haastavia elämänsäkulkuja ennustavien tekijöiden mallintamisen. Tärkeää on huomioida intersektionaalinen näkökulma, vaikka yksilötason analyysi ei elämäntilanteiden moninaisuuden vuoksi ole mahdollista.

Aronen, S., & Kivijärvi, A. (2017). Nuoret aikuiset yhteiskunnallisina toimijoina. Tampere: Vastapaino.

Charles, Jennifer L. K. & Bentley, Kia J. (2016) Stigma as organizing framework for understanding the early history of community mental health and psychiatric social work. Social Work in Mental Health 12(1), 149–173. Haettu 12.2.2024 osoitteista: <https://doi.org/10.1080/15332685.2014.964448>

Eronen, Tuja. (2013). Viisi vuotta huostaanotosta. Seuranutitutkimus huostaanotettujen lasten institutionaalista poltusta. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 4/2013.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: Pearson New International Edition* (7. painos). Lontoo: Pearson.

Käitjäs, R., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K.,... & Aittasalo, M. (toim.) (2023). Hyvä tieteilinen käytäntö ja sen loukkaussäilyjen käsitteellisen Suomessa. Tutkimusteoreettinen vuorokausi HTK-ohje (2023, s. 5–31).

(Tutkimusteoreettisen vuorokauden julkaisu) (2023). Tutkimusteoreettisen vuorokauden ja Tiedonjulkistamisen vuorokauden.

Kestilä, L., Paananen, R., & Härkö, J. (2020). Nuorten aikuisten syrjäytymisriskit. Raportti, THL.

Korkiamäki, R., Eronen, T., Hedman, J., Pakarinen, T., Pohjolainen, A., Saukkola, S.,... Vuori, N. (2024). *Hyvät jäljet – jälkitutkimus siirtymästä ja aikautumisen tekunä uusia uusia palvelujärjestelmässä*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Käärälä, A., Berlin, M., Lausten, M., Hillamo, H., & Ristikari, T. (2018) Early school leaving by children in out-of-home care: A comparative study of three Nordic countries. *Children and Youth Services Review* 93, 186–195. Haettu 12.2.2024 osoitteista: <https://doi.org/10.1016/j.chychild.2018.06.007>

Lastensuojelulaki, 417/2007.

Lausuntopalvelu (2023). Hallituksen esitys eduskunnalle laeustajeluaila ja varhaisskasvatlain muuttamisesta, lausuntojärjestelmä diaranumeri VN/2056/2024. Haattu 26.11.2024 osoiteasta: https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal_ShowAllProposalsAnswers?proposalId=-e90f8540-a384-4907-905d-4306b4175071

Leinonen, L. (2012). Sosiaali- ja terapiatien uudenlaista organisaatiota suhte- rajapinnalla kohti potentiaalia hyväksyntä. *Janus Sosiaalipolitiikka ja sosiaalitoimen tutkimuksen aikakauslehti*, 29(3), 252–256.

Nurminen, Lauri & Matti Holopainen & Pekka Pulkkinen (2014) Tilastollisten menetelmien perusteet. Helsinki: Sanoma Pro.

Paulsen, V., & Berg, B. (2016). Social support and interdependency in transition to adulthood from child welfare services. *Children and Youth Services Review*, 68, s. 125 - 131.

Satka, M., Julkunen, I., Kärräinen, A., Poikela, R., Yliruoka, L., & Muuriinen, H. (2016). Käytäntötutkimuksen taito. *Praktikförskningskonst*. Helsinki: Heikki Waris-instituutti och Matilda Wrede Institutet.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. (2020). Itenäistyminen ja hyvinvointia tukeva jälkihoito ja nuorten aikuisten sosiaalityn mallinnus: Osana Lastensuojelun VIP-nuoren palvelukalvoa. Haattu 26.9. osoitteesta <https://www.julkari.fi/handle/10024/149573>.

THL (11.6.2024). Lastensuojelun käsikirja: Jälkihoito. <https://tbl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/topprosessi/jalkihoito>

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (2. painos). Helsinki: Tammi.

Törönen, M., & Munn-Cuddins, C. (2018). Sijaishuollasta itenäistyvien nuorten emotionaalinen kiintymys. Teoksessa M. Gissler, M. Kekkonen & P. Kinkkanen (toim.), *Nuoret sijaishuollasta puoliaiso - Nuorten elinolot - vuosikirja 2018* (s. 147-157). Nuorisotutkimusverkosto: Helsinki

Törönen, M., & Vauhkonen, T. (2012). Itenäistyminen elämänvaiheena - osallistava vertaistutkimus sijaishuollasta itenäistyvien nuorten hyvinvoinnista. Sos-lapsikyky ry.

Törönen, M., & Vornanen, R. (2014). Young People Leaving Care: Participatory Research to Improve Child Welfare Practices and the Rights of Children and Young People. *Australian Social Work*, 67(1), 135-150.